

знаходяться у пропорційній залежності від різних натуральних показників);

5) залежність якості обслуговування проживаючих від організації праці та експлуатаційної діяльності, розвитку техніко-технологічної бази, що відбивається у зростанні вартості основних засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства [Електронний ресурс] : Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики від 06.03.2002 р. № 47. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Методичні рекомендації щодо впровадження Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 17.06.2003 р. № 157. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Положення про державне регулювання цін (товарів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, товари та послуги монопольних утворень [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.1995 р. № 135. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
5. 35 положень (стандартів) бухгалтерського обліку : зб. офіц. текстів законів станом на 1 лют. 2012 р. / упоряд. Ю. І. Руснак – К. : Центр навч. л-ри, 2012. – 258 с.

УДК 339.15:339.37

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

**Н. О. Власова, кандидат економічних наук;
О. В. Михайлова**

Процес формування оборотних активів на рівні підприємств і ефективність їх використання залежить від значної кількості різноманітних факторів, у тому числі макроекономічних і галузевих. Оборотні активи як найбільш мобільна частка активів підприємств є дуже чутливими до загальних змін в економіці, підйомів і спадів, інфляційних і кризових явищ, що викликає необхідність з'ясування їх стану залежно від динаміки макроекономічних показників. Тенденції розвитку оборотних активів у значній мірі визначаються й галузевими особливостями підприємств, що також потребує відповідних досліджень.

Проблеми оборотних активів, у тому числі в торговельній галузі, розглядалися у працях як закордонних, так і вітчизняних вчених [1–6]. Але мінливість зовнішнього середовища потребує постійного врахування впливу макро- та мезофакторів на стан і визначення тенденцій розвитку оборотних активів, що забезпечить обґрунтованість управлінських рішень на рівні підприємств щодо можливостей їх формування та фінансування.

Мета статті полягає у визначенні тенденцій і галузевих особливостей розвитку оборотних активів торгівлі в умовах циклічності кризових явищ в економіці України.

Завданнями дослідження є визначення тенденцій формування оборотних активів у торговельній галузі завдяки більш детальному аналізу, а також вивчення структуризації оборотних активів за різними напрямками, що пов'язані з галузевими особливостями.

Значна залежність і висока чутливість оборотних активів до змін в економіці підтверджується, по-перше, показниками (табл. 1). Вони свідчать, що позитивні зміни в економіці України у 2001–2007 рр. сприяють високим темпам накопичення оборотних активів, роз-

мір яких на кінець 2007 р. у цілому збільшився майже у 3,8 рази, у тому числі в торговельній галузі більш ніж у 5,8 рази. Світова фінансова криза 2008 р. і її наслідки поступово відбивалися на стані оборотних активів. Зменшувалися темпи їх зростання, а в 2010 р. усі галузі народного господарства втратили значну частку оборотних активів. У всіх сферах економічної діяльності втрата становила 24,8 %, а в торговельній галузі в цілому втрати були ще значніші – 28,9 %.

Таблиця 1

Динаміка оборотних активів підприємств за всіма видами економічної діяльності та торговельної галузі (розроблено на основі [7])

Показники	На кінець року							
	2000	2001	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>У цілому по Україні за всіма видами діяльності</i>								
Оборотні активи, млрд грн	322	380	701	900	1227	1665	1894	1424
Темпи росту ланцюгові, %	–	118,0	120,4	128,4	136,4	135,7	113,7	75,2
<i>Торгівля, в цілому</i>								
Оборотні активи, млрд грн	79,8	120,9	239,2	334,8	466,4	597,6	650,7	462,4
Темпи росту ланцюгові, %	–	151,6	124,1	140,0	139,3	128,1	108,9	71,1
Частка оборотних активів торгівлі в оборотних активах підприємств за всіма видами економічної діяльності, %	24,1	31,8	34,1	37,2	38,0	35,9	34,4	32,5

Визначені тенденції дають можливість зробити висновок, що оборотні активи торговельної галузі є більш еластичними до змін макросередовища, ніж підприємств інших видів економічної діяльності.

Ця особливість підкреслюється й коливаннями частки оборотних активів торгівлі у загальній їх величині по народному господарству. Якщо у період 2000–2008 рр. вона зростає з 24,8 до 38,0 %, то у 2010 р. вона становила лише 32,5 %. Але, як і раніше, торговельна галузь притягувала до себе значну частку оборотних активів відносно інших видів економічної діяльності.

По-друге, для визначення тенденцій і особливостей формування оборотних активів у торговельній галузі більш детально необхідно вивчити структуризацію оборотних активів за різними напрямками, що пов'язані з галузевими особливостями. Структура оборотних активів – це співвідношення розподілу ресурсів

між окремими видами економічної діяльності, їх елементами (статтями) в загальному обсязі. З погляду процесу управління структурувати оборотні активи необхідно за такими напрямками: у розрізі видів; за джерелами фінансування; по участі в операційній, фінансовій і інвестиційній діяльності й ін.

Співвідношення елементів оборотних активів не є раз і назавжди постійною величиною, змінюється як по роках, так і протягом року і складається під впливом значного кола зовнішніх і внутрішніх факторів.

Показники табл. 2 дають можливість виявити ступінь розподілу оборотних активів за видами економічної діяльності. На протязі періоду, що розглядається, за ступенем залучення оборотних активів лідирують дві галузі – торгівля й промисловість. При цьому впритул до 2009 р. оборотні активи промисловості перерозподілялися на користь галузей невиробничої сфери (операції з нерухомістю, фінансо-

ва діяльність). Питома вага останніх суттєво підвищилась 2009 р. і досягла відповідно 16,1 та 7,2 %. Поступово падала й частка підприємств транспорту та зв'язку.

Таблиця 2

Структура оборотних активів за видами економічної діяльності станом на кінець року (розроблено на основі [7])

%

Вид економічної діяльності	Рік						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Усього за всіма видами діяльності	100	100	100	100	100	100	100
У тому числі:							
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	4,3	4,6	3,5	3,8	4,4	4,4	0,1
Промисловість	37,3	34,7	32,3	29,7	28,9	28,6	41,0
Будівництво	4,1	4,7	4,9	5,8	5,5	4,6	3,2
Торгівля в цілому	33,2	34,1	37,2	38,0	35,9	34,4	32,5
У тому числі:							
- торгівля автомобілями	1,3	1,7	2,4	2,6	2,8	2,6	2,8
- оптова торгівля	30,4	30,6	32,4	33,0	30,9	29,4	27,0
- роздрібна торгівля	1,5	1,8	2,3	2,4	2,3	2,4	2,7
Готелі та ресторани	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Транспорт і зв'язок	4,5	4,6	4,0	4,2	4,0	3,8	5,0
Фінансова діяльність	4,7	6,1	6,6	7,3	7,0	7,2	5,3
Операції з нерухомим майном	9,1	8,9	10,5	10,2	13,4	16,1	12,0
Інші	2,6	2,0	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
<i>У складі оборотних активів торговельної галузі</i>							
Торгівля в цілому	100	100	100	100	100	100	100
У тому числі:							
- торгівля автомобілями	3,9	4,9	6,6	6,9	7,7	7,6	8,6
- оптова торгівля	91,6	89,7	87,1	86,8	86,0	85,4	83,1
- роздрібна торгівля	4,5	5,4	6,3	6,3	6,3	7	8,3

Достатньо невисокою й стабільною залишалася питома вага сільського господарства та підприємств готельного та ресторанного бізнесу. Слід підкреслити однакову чутливість реакції на кризові явища торговельної галузі й будівництва, для яких збігаються тенденції зміни питомої ваги. Наслідки фінансової кризи 2008 р. призвели до значної втрати оборотних активів на початок 2011 р. практично всіма галузями національної економіки, крім промисловості. Катастрофічна ситуація склалася у сільському господарстві, яке втратило майже всі оборотні активи станом на 1.01.2011 р. Характерною рисою є те, що саме невиробничі галузі втратили більшу частину оборотних активів, які не зв'язані з виробничо-технологічними процесами, падіння становило більш 40,0 %.

Таким чином, величина та динамічні зміни питомої ваги оборотних активів торгівлі у загальній сумі оборотних активів національної економіки зумовлені проміжним місцем галузі між виробничими й невиробничими сферами.

Порівняно з іншими галузями фінансові відносини в торгівлі є складнішими через її неоднорідність. Вона об'єднує оптову, роздрібну торгівлю та торгівлю автомобілями, які відрізняються за функціями у сфері обігу, обсягами діяльності й ін. Оптова торгівля як основна посередницька ланка, що реалізує не лише споживчі товари, а й засоби виробництва, використовує більш ніж 80,0 % оборотних активів торговельної галузі. Інтенсивний розвиток торгівлі автомобілями та стабільне зростання роздрібною торгівлі на споживчому ринку сприяють перерозподілу оборотних

активів усередині галузі. Їх частка стабільно зростає. У торгівлю автомобілями у 2004 р. залучалося 3,9 %, а у роздрібну торгівлю – 4,5 % усіх оборотних активів галузі. На початок 2011 р. ці показники відповідно підвищилися до 8,6 і 8,3 %. В той же час питома вага оптової торгівлі зменшилася з 91,6 % до 83,1 %. Динамічні зміни у складі оборотних активів торгівлі свідчать, що найбільш чутливо на фінансову кризу відреагувала оптова торгівля.

Характер діяльності підприємств, галузеві особливості виробничих процесів, склад і структура витрат на виробництво, його тип (дрібносерійне, серійне, масове), тривалість і складність виробничого циклу, темпи зростання обсягів виробництва і реалізації продукції суттєво впливають на склад активів і частку оборотних активів у їх загальній сумі.

Дані табл. 3 дають можливість дослідити питому вагу оборотних активів у підсумку балансу підприємств різних видів економічної діяльності. Найбільш мобільні активи належать оптовій торгівлі, де частка оборотних активів за аналізований період зросла і на початок 2011 р. досягла 83,5 %. Це пояснюється тим, що оптова торгівля усе менше виконує виробничі функції щодо транспортування, зберігання товарів й іншого, а все більше займається організацією товароруку, налагодженням зв'язків між виробниками та споживачами продукції різних галузей національного господарства та фінансовими операціями. Наближається до складу активів оптової торгівлі сфера фінансової діяльності, де частка оборотних активів на кінець досліджуваного періоду значно збільшилася і становила 76,1 %.

Таблиця 3

Питома вага оборотних активів у валюті балансу за видами економічної діяльності станом на кінець року (розроблено на основі [7])

Вид економічної діяльності	Рік						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Усього за всіма видами діяльності	46,05	47,41	48,84	49,19	51,31	51,52	50,26
У тому числі:							
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	43,54	47,45	47,59	51,16	54,63	55,42	36,95
Промисловість	45,11	45,80	46,94	47,14	49,14	49,32	50,49
Будівництво	57,10	56,11	56,36	57,40	56,36	57,18	61,20
Торгівля в цілому	78,93	77,73	78,79	76,68	78,12	78,61	79,75
у тому числі:							
- торгівля автомобілями	69,45	73,69	73,53	70,22	71,36	69,11	69,13
- оптова торгівля	80,70	79,14	80,29	78,65	80,38	81,04	83,47
- роздрібна торгівля	59,57	62,42	66,56	61,51	61,50	64,54	61,93
Готелі та ресторани	21,35	23,56	28,84	30,00	29,62	30,79	26,28
Транспорт і зв'язок	23,09	24,24	21,74	24,16	24,39	24,52	24,25
Фінансова діяльність	59,79	66,98	70,11	67,90	65,71	68,93	76,07
Операції з нерухомим майном	22,00	22,56	25,59	24,92	32,04	34,22	30,16

Найменш мобільними є активи у підприємствах транспорту та зв'язку й підприємствах готельного та ресторанного господарства, де питома вага оборотних активів не перевищує 30,0 %, що пояснюється специфікою діяльності й важливістю у виробничому процесі саме необоротних активів. Підвищення частки оборотних активів у складі активів

підприємств промисловості й будівництва пов'язано з більш інтенсивним їх зростанням відповідно до зростання необоротних активів у період з 2004–2009 р. і менш значного падіння у 2010 р. Наявність і перевага виробничих функцій у промисловості зумовлюють середні значення досліджуваного показника.

На відміну від оптової торгівлі, наявність певних виробничих операцій і розвиток сучасної торговельної мережі підприємств роздрібною торгівлі сприяють менш значній частці оборотних активів у складі активів цієї підгалузі. Вона коливається за роками, але не перевищує 67,0 %. Дещо вище цей показник у торгівлі автомобілями.

Особливості виробничих, торговельно-виробничих й інших процесів, тривалість операційного циклу на підприємствах різних галузей народного господарства відбиваються на такому важливому якісному показнику стану оборотних активів як швидкість їх руху, котра вимірюється кількістю оборотів за певний період часу або тривалістю одного обороту у днях.

Показники табл. 4 дають можливість проаналізувати швидкість руху оборотних активів за видами економічної діяльності. Як бачимо, найменші показники оборотності характерні для сільського господарства, операцій з нерухомим майном і будівництва, що, безумовно, пов'язано з більшою тривалістю виробничого циклу. Середні значення притаманні промисловості. Найбільш рухомими є оборотні активи у підприємствах готельного та ресторанного господарства. В цілому у торговельній галузі оборотність оборотних активів не суттєво відрізняється від інших галузей народного господарства, а у 2010 р. вона практично збігається з показниками підприємств транспорту та зв'язку. Але в розрізі окремих підгалузей торгівлі показники швидкості значно відрізняються. Найбільша кількість оборотів і найменша тривалість одного обороту притаманна роздрібній торгівлі. Якщо 2010 р. останній показник для роздрібною торгівлі становив 32,7 дні, то для оптової торгівлі – 161,4 дні, а для торгівлі автомобілями – 330,4 дні. Тобто характерною рисою оборотних активів роздрібною торгівлі є їх значно більша швидкість руху. Динамічні зміни оборотності оборотних активів мають зворотну тенденцію до змін їх розміру. У ті роки, коли відбувалося накопичування оборотних активів, їх швидкість руху падала й навпаки. Прискорення оборотності у 2010 р. обумовлено втратою оборотних активів у всіх галузях економічної діяльності.

Різниця у швидкості руху відбивається на можливостях і підходах до фінансування оборотних активів підприємств певних видів економічної діяльності (табл. 5).

Простежуються дві чіткі залежності:

1) чим вища швидкість оборотності оборотних активів у певному виді економічної діяльності, тим менша їхня частка забезпечується чистим оборотним капіталом;

2) забезпеченість оборотних активів власним капіталом є найбільш чутливим показником, який реагує на кризові явища в економіці. У першу чергу втрата власного капіталу у кризові періоди економіки відбивається на стані оборотних активів. Більшість підприємств примусово схиляються до агресивної політики фінансування оборотних активів. Це характерно для всіх видів економічної діяльності, крім фінансової.

У торговельній галузі найбільш ризикований склад оборотних активів за джерелами фінансування притаманний роздрібній торгівлі, у якій з 2008 р. дефіцит власного капіталу постійно підвищується й короткострокова кредиторська заборгованість частково використовується на формування необоротних активів. В оптовій торгівлі зміни частки власного капіталу у формуванні оборотних активів більш повільні. Вона залишається позитивною, хоча й незначною. Що стосується торгівлі автомобілями, то для цієї підгалузі, навпаки, характерною рисою є достатньо висока забезпеченість власним оборотним капіталом.

Структуру оборотних активів за основними елементами можна вивчати на основі даних 2-го розділу балансу підприємства. У табл. 6 наведено укрупнену структуру оборотних активів за основними складовими за видами економічної діяльності.

З огляду можливості офіційної статистичної інформації, дані табл. 6 дозволяють виділити деякі особливості формування оборотних активів у роздрібній торгівлі: основне місце у складі оборотних активів посідають запаси товарно-матеріальних цінностей, частка яких підвищується по мірі зменшення величини оборотних активів з 48,8 % на кінець 2008 р. до 54,1 % на початку 2011 р. Цей показник відрізняє роздрібну торгівлю від більшості

Таблиця 4

Швидкість руху оборотних активів за видами економічної діяльності в середньому за рік (розроблено на основі [7])

Вид економічної діяльності	Кількість оборотів оборотних активів за рік					Тривалість одного обороту, дні				
	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Усього за всіма видами діяльності	2,52	2,42	2,23	1,65	2,17	142,6	148,9	161,5	217,8	166,0
У тому числі:										
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	1,16	1,31	1,17	1,12	2,43	309,3	275,2	307,1	320,2	148,3
Промисловість	2,31	2,40	2,38	1,74	2,09	155,7	149,8	151,0	207,0	172,4
Будівництво	2,07	2,07	1,64	0,98	1,37	173,8	174,0	219,2	368,0	261,9
Торгівля в цілому	3,35	3,02	2,79	2,12	2,80	107,4	119,1	129,2	170,1	128,6
У тому числі:										
- торгівля автомобілями			0,94	0,75	1,09			382,0	479,1	330,4
- оптова торгівля	2,64	2,48	2,29	1,61	2,23	136,6	145,2	157,5	223,7	161,4
- роздрібна торгівля	14,01	12,94	11,83	10,22	11,01	25,7	27,8	30,4	35,2	32,7
Готелі та ресторани	3,73	3,10	3,20	2,71	3,44	96,5	116,0	112,4	132,8	104,7
Транспорт та зв'язок	3,14	3,11	2,98	2,66	2,83	114,6	115,8	120,7	135,5	127,4
Фінансова діяльність	2,07	1,64	1,21	0,88	1,55	173,6	218,9	297,5	407,5	232,0
Операції з нерухомим майном	1,10	1,03	1,08	0,83	1,07	327,2	349,4	333,9	434,5	336,4

Таблиця 5

Частка чистого оборотного капіталу у оборотних активах за видами економічної діяльності станом на кінець року (розроблено на основі [7])

Вид економічної діяльності	Рік						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Усього за всіма видами діяльності	6,92	10,58	13,92	16,74	12,96	9,95	8,80
у тому числі:							
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	30,12	31,57	34,58	41,88	38,29	39,23	8,43
- промисловість	10,04	13,85	21,31	22,82	16,50	10,49	7,69
- будівництво	4,82	3,21	11,67	13,34	13,31	14,54	8,64
Торгівля в цілому	-1,38	3,22	4,19	6,34	2,14	2,07	2,78
у тому числі:							
- торгівля автомобілями	8,11	10,77	10,26	17,52	9,19	5,77	23,92
- оптова торгівля	-1,90	2,91	3,29	5,39	1,81	2,32	1,59
- роздрібна торгівля	0,89	1,48	10,31	7,13	-2,09	-4,88	-7,36
Готелі та ресторани	-3,04	-8,82	14,35	9,32	-6,73	-4,13	-1,09
Транспорт і зв'язок	8,02	11,85	6,81	11,43	0,58	3,79	1,81
Фінансова діяльність	43,91	46,65	48,41	55,09	53,13	46,35	45,07
Операції з нерухомим майном	-4,52	-4,65	1,35	6,31	9,41	3,08	17,76

інших галузей економічної діяльності, де цей показник значно менший. Запаси товарно-матеріальних цінностей є важливою складовою торгово-технологічних процесів підприємств роздрібною торгівлі. Підвищення частки запасів товарно-матеріальних цінностей у 2010 р. в умовах значної втрати оборотних активів пояснюється, з одного боку, їх меншою мобільністю, а, з другого – підтверджує їх значущість. Від їх розміру залежать можливості підприємств щодо задоволення різноманітного попиту населення, забезпечення зростання товарообороту та прибутку.

У оптовій торгівлі запаси товарно-матеріальних цінностей становлять значно меншу частку – близько 18 %. Ці відмінності зумовлені функціональним призначенням цих сфер торгової галузі. Останніми роками оптова торгівля все більше бере на себе функції організації обороту і фінансування руху товарів і все менше займається зберіганням і підготовкою товарів до продажу.

1) Зменшується частка запасів товарно-матеріальних цінностей у торгівлі автомобілями й наближається до рівня, яка характерна для оптової торгівлі.

2) Друге місце у складі оборотних активів посідає дебіторська заборгованість, яка

знижується в аналізованому періоді з 37,4 до 34,0 %. У роздрібній торгівлі цей елемент становить найменшу питому вагу відносно інших видів економічної діяльності, тому що реалізація товарів з відстрочкою платежу практично відсутня. Водночас у оптовій торгівлі та торгівлі автомобілями дебіторська заборгованість досягає 61,0–72,0 %, що зумовлено незавершеністю процесу обертання. Фінансова криза в усіх галузях сприяла підвищенню частки дебіторської заборгованості, крім роздрібною торгівлі.

3) Грошові засоби, які є найбільш ліквідною і неприбутковою частиною оборотних активів, у роздрібній торгівлі становлять 7,0–10,0 %, що вище, ніж в інших підгалузях торгівлі і в середньому за всіма видами економічної діяльності. Це пов'язано з тим, що роздрібна торгівля реалізує більшість товарів за готівку та їй постійно необхідні кошти для поточних розрахунків.

4) Інші оборотні активи становлять найменшу частку у складі оборотних активів роздрібною торгівлі. Ця частка є меншою й відносно середніх показників у цілому для підприємств усіх видів економічної діяльності та інших підгалузев торгівлі. Фінансові труднощі та наявність у роздрібній торгівлі значної кількості

Таблиця 6

Питома вага основних елементів оборотних активів у їх загальній величині у суб'єктів господарювання різних видів економічної діяльності станом на кінець року (розроблено на основі [7])

Вид економічної діяльності	Запаси товарно-матеріальних цінностей			Дебіторська заборгованість			Грошові засоби			Інші оборотні активи		
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
	%											
Усього за всіма видами діяльності	21,1	19,9	21,3	61,4	64,3	65,8	7,6	5,4	6,5	9,9	10,3	6,4
у тому числі:												
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	46,7	43,4	45,3	41,8	46,2	45,2	7,7	6,3	6,3	3,8	4,1	3,2
- промисловість	27,3	24,4	25,6	62,4	66,3	64,9	5,5	4,3	5,1	4,8	5,0	4,4
- будівництво	22,9	21,6	25,8	59,8	62,8	60,8	5,8	5,0	5,7	11,5	10,7	7,7
Торівля в цілому	19,8	18,5	20,8	66,4	68,4	67,8	5,5	4,0	5,3	8,2	9,0	6,1
у тому числі:												
- торівля автомобілями	34,3	26,4	18,8	53,8	56,4	60,9	7,6	4,2	6,2	4,2	13,0	14,0
- оптова торівля	16,4	15,3	17,7	69,7	72,1	71,9	5,1	3,8	4,9	8,7	8,8	5,5
- роздрібна торівля	48,8	49,8	54,1	37,4	36,2	33,9	7,5	7,0	7,7	6,3	7,0	4,3
Готелі та ресторани	14,4	14,3	14,4	49,2	44,8	56,4	18,2	12,2	18,3	18,2	28,6	10,9
Транспорт і зв'язок	18,3	17,3	21,5	46,6	58,1	56,7	29,2	19,7	18,6	5,9	4,9	3,1
Фінансова діяльність	1,4	1,4	0,9	52,2	56,0	62,7	13,5	9,3	12,7	32,9	33,3	23,8
Операції з нерухомим майном	13,7	17,4	16,4	62,7	63,1	70,5	8,3	4,7	6,0	15,2	14,8	7,1

невеликих підприємств обмежує можливості фінансових інвестицій та відволікання коштів із операційної діяльності.

Таким чином, проведені дослідження підтверджують значну залежність оборотних активів торговельної галузі від тенденцій розвитку національної економіки, особливості формування їх складу, які пов'язані з функціональним призначенням різних сфер торгівлі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фінансовий менеджмент : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
2. Бланк И. А. Управление оборотным капиталом : учеб. курс / И. А. Бланк. – М. : Перспектива, 2008. – 356 с.
3. Дороніна М. С. Управління рухом оборотного капіталу підприємства : монографія / М. С. Дороніна, Л. С. Мартюшева, Д. А. Горювий. – Х. : ХНАДУ, 2009. – 197 с.
4. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту : [пер. з англ.] / Є. Ф. Брігхем. – К. : Молодь, 1997. – 1000 с.
5. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами : [пер. з англ.] / Дж. К. Ван Хорн. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 800 с.
6. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 768 с.
7. Держкомстат України [Електронний ресурс] : офіц. сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрана.

УДК 339.37:330.342

РОЗВИТОК ГУРТОВОЇ ТОРГІВЛІ НА РИНКУ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ УКРАЇНИ

А. І. Тимчина

На сучасних споживчих ринках України відсутні тривалі, стабільні зв'язки між виробниками та споживачами. Склалася така ситуація, за якої товаровиробники не завжди мають чітке уявлення куди і на яких умовах буде реалізована вироблена продукція. А споживачі не знають, який товар їм запропонують виробники.

Позбутися цього недоліку покликана торгівля. Причому великі сподівання у вирішенні цього питання покладено на підприємства гуртової торгівлі, які володіють значно більшими ресурсами, ніж підприємства роздрібно торгівлі.

Слід зазначити, що проблемам нормалізації споживчого ринку України приділяють увагу вітчизняні й зарубіжні вчені-економісти, серед яких: О. М. Азарян, І. О. Дудла, О. О. Шубін, В. І. Савін та ін. Проте аналізу місця гуртової торгівлі на ринку споживчих товарів в умовах сучасного невизначеного середовища України

приділено недостатньо уваги, що й обумовлює актуальність дослідження.

Охарактеризувати розвиток гуртової торгівлі на ринку споживчих товарів України.

На початку зазначимо, що гуртова торгівля (wholesaling) – це вид економічної діяльності у сфері товарообігу у вигляді посередництва між виробництвом (в галузі промисловості, сільського господарства та переробних галузей України), з одного боку, та споживачами, з іншого боку, що полягає у придбанні та відповідному перетворенні товарів з метою забезпечення ними системи роздрібно торгівлі України для подальшого їх продажу кінцевому покупцю.

Історичний розвиток економічних систем свідчить, що функціонування гуртових посередницьких формувань є об'єктивним наслідком процесів розподілу і спеціалізації праці й несе позитивний економічний ефект для суспільства в цілому.